

ISSN 2181-8738

ВОДИЙНОМА

АПРЕЛЬ-ИЮНЬ
2021 йил
№2 (21)

SHON-SHARAF
MUZEYI

МУНДАРИЖА

БҲҮҮК ҒАЛБАНИНГ 76 ЙИЛЛИГИ	
Академик Ақмап Сандов «Шарқий легионлар»: Иккинчи Жаҳон уруши давридаги туркистонлик харбий асирлар қисматига бир назар ёхула қоллаборацционизми нима?	2
94-ўзбек ўчи дивизияси артиллериячиси Исмомилжон Тўхтағинов эсдаликларидан	9
ТАРИХИМИЗНИНГ МАЪЛУМ БЎЛМАГАН САҲИФАЛАРИДАН	
Ўзбекистон тарихи хорижий манбаларда (Хужжатлар ва материаллар)	17
РОССИЯ ИМПЕРИЯСИ ВА СОВЕТ МУСТАМЛАКАЧИЛИГИ ДАВРИ	
Н.Б.Махмудова «Народные суды оседлого населения» в Туркестанском крае (по материалам ревизи сенатора К.К.Палена)	77
ЖАДИДЧИЛИК ХАРАКАТИ КАҲРАМОНЛАРИ ТАҚДИРИ ҲАҚИДА ХУЖЖАТЛАР ВА МАТЕРИАЛЛАР	
Р.Шамсутдинов Буюк Чўлпон ҳаётининг сўнгги йиллари	81
Р.Шамсутдинов, Н.Комилов Туркистон мухторияти озик-овқат вазири Обиджон Махмудовнинг ҳаётидан лавҳалар	95
ТАНКИД ВА ТАҚРИЗ	
И.Р.Жабборов ва Р.А.Арслонзода Водий тарихига оид муҳим тадқиқот	102
Р.А.Арслонзода Керакли дарслик китоб	104
Равшан Шамсутдинов Ватан озодлиги қайғусида ўтган аждодларимиз ҳаётига бағишланган китоб	106
А.Н.Расулов, Н.А.Режаббоев Қатағон қилинган андижонликлар қисмати	109

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида яшайдиган фуқароларга қаратадиган қарорлари ва қарорларнинг қўйилган тартиб-аъдоби ҳақида

КАТАҒОН ҚИЛИНГАН АНДИЖОНЛИКЛАР ҚИСМАТИ

НамДУ профессори, т.ф.д. АН Раҳмонов
Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори, (PhD) НА Ражабова

букурда таъкидлаш жоизки, бу борада соҳа мутахассислари орасида Андижон давлат унiversitetининг профессор Ш.Т. Шамсутдин раҳбарлигидаги бир гугуҳ олимлар тарих фанлари бўйича фалсафа докторлари, (PhD) Ж.Хасанов, Э.Тажикмирзаев ва таънч докторинт Ж.Исмаилов ва Д.Ҳомидовлар томонидан узок йиллардан буён бу борада самарали илмий тадқиқот ишлари нафақат республика, балки МДХ доирасида ҳам маълум.

Алоҳида таъкидлаш жоизки, бу борада соҳа мутахассислари орасида Андижон давлат унiversitetи олимлари пешкадам. Бунинг яна бир иботи, «Катагон курбонлари» хотира китоби Андижон вилояти (1865-1991 йиллар) икки қисмдан иборат йирик китоб экинда «Акадептпашт» томонидан чоп этилиши катта меҳнатнинг натижаси дейиш мумкин. Китоб икки қисмдан иборат бўлиб, умумий ҳисобда деярли 90 босма табоқни ташкил этган. Унинг биринчи Катагон курбонлари хотирасини абдийлаштириш учун юртимизда амалга оширилаётган ишлар таҳлили, Президентти фармойишдан келиб

чиққан вазифалар, профессор Р.Т. Шамсутдин томонидан бу борада амалга оширилган илмий натижалар ҳамда мазкур тадқиқотни ёзишда Ўзбекистон Республикаси Президентти Девони (хозирги Ўзбекистон Республикаси Президентти Администрацияси архиви) архиви, Ўзбекистон Республикаси Марказий давлат (хозирги Ўзбекистон Республикаси Милли архиви), Ўзбекистон Республикаси Президентти Девони архиви Андижон бўлимидан ҳамда Андижон вилоят давлат архиви ва Россия Федерацияси Федерал Хафсизлик Хизмати архиви, Россия ижтимоий-сиёсий тарихи давлат архиви, Россия Федерацияси Давлат архивидан, материاللари билан бирламчи манба сифатида фойдаланилган. Бу эса ушбу китобнинг илмий қиммати ва кенг қўламдаги асосли манбаларга асосланганидан далolat. Шунингдек, китобда МДХ давлатларда сўнгги йилларда нашр этилган илмий адабийётларни ҳам таҳлил этилганлиги архив манбаларни янада тўлдирган.

Қатагон мавзусига бағишлаб нашр этилган илмий-оммабон рисоалар, журнал ва газеталардаги мақолалар ҳам китобнинг манбавий асосидан ўрин олган.

Китобнинг биринчи қисмида Россия империяси босқинига қарши курашган андижонликлар, 1916 йил кўзғолон иштирокчилари, андижонлик жадидлар, Андижондаги 1917 йил воқеалари, турли жазо органлари фаолияти, «Қизил шарқ» поезди фаолияти, «18 лар гуруҳи», «Бадриддиновчилар», «Ғайратчилар», «Синфий ёт унсурлар»ни қатагон қилиниши, шунингдек, диний уламолар, коллективлаштириш, кулоқлаштириш, сургун қилинганларнинг номлари, Шимолий Қозоғистонга сургун қилинганлар, «Халқ душмани» сифатида партиядан ўчирилганлар ҳамда «Учлик»лар ҳукми билан ГУЛАГ лагерларига сургун қилинган андижонлақлар қисмати ўрин олган.

Жумладан, **китобнинг биринчи қисмида** яна подшо Россиясига қарши Дарвишхон (1872), Мамир мерган (1873) фаолияти, 1898 йил Андижон кўзғалонида қатагон қилинган юртдошлар тўғрисида маълумотлар мавжуд. Ушбу кўзғалон иштирокчиларидан 229 нафарига турли жазолар тайинланиб, улардан 28 нафари ўлимга, 118 нафари эса 20 йиллик қамоқ ва турли жойларга сургун қилингани қайд этилган. 1916 йилги кўзғалон иштирокчиларига бағишланган бўлимда Андижон уездидан 10600 киши мардикорликка олинганли келтирилади. Генерал-адъютант А.Н.Куропаткин тасдиқлаган тақсимотига кўра, уезднинг Ёрбоши волостидан 871 нафар, Хакон 816, Олтинқўл 498, Балиқчи 908, Жалақудуқ 340, Қўрғонтепа 466, Ойим 656, Қорасув 497, Қўқонқишлоқ 887, Мойгир 427, Избоскан 284 ва Андижон шаҳридан 1882 нафар киши фронт ортидаги ишларга сафарбар қилинганлигини келтирилади. Шуниси аҳамиятга моликки, китобда 8532 нафардан 890 нафарининг исми ва фамилияси, қайси маҳалла ёки гузардан эканлиги, ёши, эгаллаб турган ловозими ва бошқа маълумотлари номма-ном қайд этилган.

Китобдан андижонлик жадидларнинг жаҳиати ҳам таҳлил этилиб, тараққийпарварлар акдирига алоҳида эътибор қаратилган. Улар

нинг айримлари совет ҳокимиятига алданиб шаҳид кетганлиги, айримлари қўшни давлатларга ўтиб кетганлиги ва отиб ташланганлиги, қамоқхоналарда қолганлиги ёзилган. Шунингдек китобда 1917 йилги Февраль инқилоби ва ва Октябрь давлат тўнтаришига воқеаларига ҳам тўхталиб, унда андижонликлар фаолиятига эътибор қаратилади. Марказдан юборилган «Қизил Шарқ» поезди махсус бўлимнинг жанговар дружинаси ҳарбийлари большевикларнинг қатагон қуроли вазифасини бажаргани ва бу поезднинг тарғибот эмас амалда «қатагон поезди» бўлганлиги ҳамда Андижондаги кўплаб маҳаллий раҳбарларни қатагон қилинганлиги ва шунингдек, 1920 йил 10-23 май кунлари Андижон уезди раҳбар ҳодимларидан 164 нафарининг «аксиланқилобий кирдикорлари» ҳамда мансаб доирасидаги «жиноятлари»ни кўриб чиқилганлиги ва қайта тергов учун Тошкентга олиб кетилганлиги ҳам қайд этилган.

Совет ҳокимияти томонидан хусусий мулкка қилинган тажовузда Миркомилбой Мирмўминбоев ва Аҳмадбек ҳожи Темирбековларнинг аччиқ қисматлари алоҳида таъкидланган. «Миллий буржуа» қатламига нисбатан ноҳақлик ўлканинг иқтисодий ҳаётига ҳам салбий таъсир кўрсатган.

Бундан ташқари, Қатагон қилинган Мунавварқори Абдурашидхонов бошчилигидаги «Миллий истиқлол» ташкилоти аъзолари устидан 1931 йил 25 апрелда Москвада бўлиб ўтган суд мажлисида ташкилотнинг Андижон бўлимини бошқарган Ҳасанхон Ниёзий бошчилигидаги 34 кишининг номлари келтирилган. Шунингдек, китобда «18 лар гуруҳи», «Ботиргапчилар», «Бадриддинов гуруҳи», «Ғайратчилар», «Синфий ёт унсурлар» ва диний уламолар орасидаги Рохимбоев Раҳимжон, Исақулов Ёқубжон, Акбаров Тошпўлат, Бадриддинов Шамсиддин, Хўжаев Муҳаммаджон, Саидов Носир, Қосимов Зухриддин, Сулаймонхўжаев Убайдулло, Абдурасулов Яҳё, Дмитрий Урюпин, Вадим Чайкин, Муҳаммаджон Маҳжурий, Маҳмудов Аббосхон тўра, Холиқназаров Шафот ҳожи, Моҳдум Восялий, Рўзибой қори ўғли Абдулбоқибой, Хўжамбердиев Сулаймон ва Эргаш Йўлдош қорилар номлари ҳам китобда келтирилган.

Китобда тузуми, киши, уларнинг гартириб, айланганлиги, синовларини, коллектив, фожеаси, у навий-руҳи, жараёнда х, фон сиёсати, округидан, шунингдек, к, лиши уч ш, лаб, бири, чиқариш п, хўжалиги п, лари ва ер, лаштирил, артели бўл, ситалари, умумлаш, лик комму, қариш ва т.

Муаллифининг март, лаштирил, га келиб э, таъкидлан, малумотла, ликларда 1, тонга, 40 г, ва 1867 хў, ни келтири,

Сурун ж, иккинчи в, оила (1961, та оила қ, май қоли, аср 30- йи, наётганла, хўжалик (,

СССРни, 1931 йил а, ти Голоп, йонларига

Китобда совет ҳокимияти давридаги колхоз жойлардан 207 та хўжалик (1040 нафар) сургун қилинганлигини келтириб, уларнинг номлари китобда бериб ўтилган. Шунингдек, Андижон округидан Бекобод, Оққўрғон ва Деновга ва шунингдек, Шимолий Қозоғистонда сургундаги андижонликларнинг 623 нафарини номи ҳам келтирилган.

Муаллифлар «Катта Қирғин» (1937-1938) даврини икки босқичга: 1. 1937 йил сентябрь, 2. 1937 йил сентябридан 1938 йил май ойигача бўлганлигини келтириб ўтади. «Халқ душмани» сифатида партиядан ўчирилган андижонликларнинг 62 нафарининг номи санаб ўтилган.

«Учлик»лар ҳукми билан отувга ва ГУЛАГ лагерларига ҳукм қилинган 1919 нафар юртдошлар ҳақида маълумот, яъни таржимаи ҳоли, туғилган йили, миллати, расми (айрим-лариники) отувга ҳукм қилинган санаси ёки оқланганлиги тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олган. ГУЛАГ лагерларидаги маҳбуслар ва уларнинг тақдири тўғрисида муаллифлар келтирган маълумотга кўра, «Катта террор» авжига минган 1937 йил 1 октябрдаги маълумотига кўра, СССР Ички ишлар ҳалқ камиссарлиги лагерларида 20954 нафар ўзбек миллатига мансуб маҳбус бўлганлигини, мазкур маълумотнинг иккинчи қисмида эса яна 3275 нафар ўзбеклар бўлганлигини келтирилади.

«Учлик»лар ҳукми билан отувга ва ГУЛАГ лагерларига ҳукм қилинганлар номлари давом эттирилган. Шунингдек, ГУЛАГ лагерларидаги маҳбуслар ва уларнинг тақдири, 1940-1950 йиллар қатағонлари ҳамда «Пахта иши» қурбонлари номлари келтирилади.

Китобнинг иккинчи қисмида 1939 йил 1 январдаги маълумотда, НКВД меҳнат тузатув лагерларида қамоқ жазосини ўтаётганлар орасидан 23855 нафар ўзбек бўлганлиги, 1942 йил 1 январь ҳолатига кўра, барча лагерларда азоб чекаётганлар орасида ўзбеклар 26907 нафарни ташкил этганлиги келтирилади. Меҳнат тузатув колониялари ва лагерларда 1959 йили Ўзбекистон ССР бўйича 1 январда 14479 нафар, 1959 йил 1 сентябрда 17294 нафар, 1960 йил 1 январда 10258 нафар киши қамоқ азобини тортган. Иккинчи жаҳон урушида асир тушиб, юртга қай

Китобда совет ҳокимияти давридаги колхоз жойлардан 207 та хўжалик (1040 нафар) сургун қилинганлигини келтириб, уларнинг номлари китобда бериб ўтилган. Шунингдек, Андижон округидан Бекобод, Оққўрғон ва Деновга ва шунингдек, Шимолий Қозоғистонда сургундаги андижонликларнинг 623 нафарини номи ҳам келтирилган.

Муаллифлар «Катта Қирғин» (1937-1938) даврини икки босқичга: 1. 1937 йил сентябрь, 2. 1937 йил сентябридан 1938 йил май ойигача бўлганлигини келтириб ўтади. «Халқ душмани» сифатида партиядан ўчирилган андижонликларнинг 62 нафарининг номи санаб ўтилган.

«Учлик»лар ҳукми билан отувга ва ГУЛАГ лагерларига ҳукм қилинган 1919 нафар юртдошлар ҳақида маълумот, яъни таржимаи ҳоли, туғилган йили, миллати, расми (айрим-лариники) отувга ҳукм қилинган санаси ёки оқланганлиги тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олган. ГУЛАГ лагерларидаги маҳбуслар ва уларнинг тақдири тўғрисида муаллифлар келтирган маълумотга кўра, «Катта террор» авжига минган 1937 йил 1 октябрдаги маълумотига кўра, СССР Ички ишлар ҳалқ камиссарлиги лагерларида 20954 нафар ўзбек миллатига мансуб маҳбус бўлганлигини, мазкур маълумотнинг иккинчи қисмида эса яна 3275 нафар ўзбеклар бўлганлигини келтирилади.

Китобнинг иккинчи қисмида 1939 йил 1 январдаги маълумотда, НКВД меҳнат тузатув лагерларида қамоқ жазосини ўтаётганлар орасидан 23855 нафар ўзбек бўлганлиги, 1942 йил 1 январь ҳолатига кўра, барча лагерларда азоб чекаётганлар орасида ўзбеклар 26907 нафарни ташкил этганлиги келтирилади. Меҳнат тузатув колониялари ва лагерларда 1959 йили Ўзбекистон ССР бўйича 1 январда 14479 нафар, 1959 йил 1 сентябрда 17294 нафар, 1960 йил 1 январда 10258 нафар киши қамоқ азобини тортган. Иккинчи жаҳон урушида асир тушиб, юртга қай

тиб келганларни Узоқ Шарк, Дмитров меҳнат-тузатув лагерни, Волга лагерни, Беломор-Болтик лагерни, Ухтин-Печерск лагерни, Темниково лагерни, Сибирь лагерни, Тошкентдаги Урта Осиё лагерни (ушбу лагерда 1939 йили 46377 нафар махбус бўлган), Қарағанда ва бошқа лагерларида механика заводда, темир йўл қурилиши, мебель шилаб чиқариш, Волга-Москва канали қурилишида, сув иншоотлари қурилишида, кимё заводларида, қишлоқ хўжалигида, нефть қидирув ишларида, ўрмон хўжалигида, тикув фабрикалари ва бошқа оғир ишларда меҳнат қилганларини келтиради. ГУЛАГ лагерларида азобланган 2000 га яқин махбус андижонликлар ва уларнинг тақдири, хотира ва мактублар, таржимаи хол, эсдаликлар ва бошқа маълумотлар келтирилган.

1940-1950 йиллар қатағон қилинганларга бағишланган бўлимда муаллифлар Иккинчи жаҳон уруши йилларида 1939-1941 йилларда ГУЛАГ лагерларида 1,8 миллион махбуслар ҳалок бўлганлигини, махбусларни отиш шу қадар кўп бўлганки, «учлик» қарори билан ҳукм қилинмаганлар ҳам отиб ташланганлигини келтириб ўтилади. Масалан, Хасан Раҳим ўрнига Хасанов Олим отиб юборилган. Шунингдек, бир гуруҳ андижонлик ноҳақ азобланган С.Азимов, Т.Жалилов, Ю.Латипов, Ғ.Расулов, О.Одилов, О.Хошимов, С.Иминов, А.Раҳимбоев, М.Ёркендиев, Қ.Абубеков каби зиёли ва ҳарбийлар ҳақида маълумотлар берилган.

Муаллифлар Туркистон легиони масаласида қуйидагилар келтирилади. 1941 йилнинг охири ва 1942 йилнинг бошларида совет давлатининг ҳарбий ҳудудларида 2 миллионга яқин туркистонлик аскар бўлганлигини келтиради. 1943 йилда Қизил Армиянинг 6 та ҳарбий қисмида 1179802 нафар туркистонлик биргина Киев ва

Минск қисмларида 997892 нафарни ташкил этганлигини келтирилади. Ушбу легион таркибида андижонликлардан Ғулом Алимов, Ғуломжон Рўзиев, Мадаминжон Исроилов каби ватандошлар номлари келтирилган. 1941-1942 йилларда 1 700 000 га яқин туркистонлик асир олинганлиги, улардан 1942 йилнинг ёзига қадар 400 минг киши тирик қолганлиги ҳамда асирга олинган туркистонликлар нима сабабдан «иккинчи сорт миллат» сифатида қаралиб, уруш йилларидаги ноҳақликларга эътибор қаратилган.

«Пахта иши», «Ўзбек иши», «Кўшиб ёзишлар»дан азият чеккан раҳбарлар қисматига тушган тўхматлар жуда кўп оилаларга фожиа олиб келган. Китобда Андижон вилояти бўйича 320 дан ортиқ киши жиноий жавобгарликка тортилганлиги келтирилади. Вилояда «Пахта иши» ва «Ўзбек иши» бўйича 80 фоиз атрофида оқланганлигини таъкидланади. Айниқса, китобда Ваҳобжон Усмонов, Анвар Усмонов, Тўланбой Бозоров ва Турсунбой Каримов каби раҳбарлар фаолиятига алоҳида тўхталиб ўтилади. «Пахта иши» юзасидан ноҳақдан жиноий жавобгарликка тортилиб, узоқ муддатли қамоқ жазосига ҳукм қилинган ва кейинчалик оқланган 117 нафар андижонликлар ҳақида маълумотлар келтириб ўтилган.

Умуман олгандан ушбу икки жилдди йирик тўплам Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. М. Мирзиёевнинг бу борадаги берган топшириқнинг амалий натижаси ва илмий жамоатчиликнинг катта ютуғи дейиш учун асослар етарли. Шунингдек, муаллифларнинг узоқ йиллик самарали илмий тадқиқотлари ўз аجدодлари хотирасини абдийлаштириш йўлидаги савобли ишларидан бири дейиш мумкин.